

О. Р. Сірант

Інститут права імені князя Володимира Великого
Міжрегіональної академії управління персоналом,
аспірант кафедри адміністративного і інформаційного права

ФАКТИЧНІ ДАНІ ЯК СКЛАДОВА ЧАСТИНА ДОКАЗІВ, УТВОРЕНИХ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОВАДЖЕННІ У СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ

© Сірант О. Р., 2016

У статті розглянуто теоретичні аспекти застосування в адміністративно-юрисдикційному процесі фактичних даних як складову частину доказів, утворених із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій у провадженні у справах про адміністративні правопорушення. Проаналізовано юридичну природу фактичних даних у справі про адміністративне правопорушення.

Ключові слова: справа про адміністративне правопорушення, доказ, фактичні дані, інформаційно-комунікаційні технології.

О. Р. Сірант

ФАКТИЧЕСКИЕ ДАННЫЕ КАК СОСТАВЛЯЮЩАЯ ЧАСТЬ ДОКАЗАТЕЛЬСТВ ОБРАЗОВАНИЙ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ИНФОРМАЦИОННО-КОММУНИКАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ПРОИЗВОДСТВЕ ПО ДЕЛАМ ОБ АДМИНИСТРАТИВНЫХ ПРАВОНАРУШЕНИЯХ

В статье рассматриваются теоретические аспекты применения в административно-юрисдикционного процесса фактических данных как составная часть доказательств образованных с применением информационно-коммуникационных технологий в производстве по делам об административных правонарушениях. Анализируется юридическая природа фактических данных по делу об административном правонарушении.

Ключевые слова: дело об административном правонарушении, доказательство, фактические данные, информационно-коммуникационные технологии.

О. R. Sirant

ACTUAL DATA AS PART EVIDENCE FORMED THROUGH INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES IN THE PROCEEDINGS OF AN ADMINISTRATIVE OFFENSE

In the article the theoretical aspects of administrative jurisdiction in the process of evidence as part of the evidence generated using information and communication technologies in the proceedings on administrative offenses. Analyzes the legal nature of the evidence in the case of an administrative offense.

Key words: a case of administrative offense, evidence, evidence, information and communication technologies.

Постановка проблеми. Асоціацію України і Європейського Союзу у правовій сфері можна визначити як процес формування нової системи правових норм, які організують і забезпечують міждержавну взаємодію в різних сферах життя суспільства, в процесі якого європейське та

національне право виявляються в стані тісного взаємозв'язку. При цьому характер правової інтеграції та інтернаціоналізації визначається, з одного боку, участю держав у справах європейської спільноти, а з іншого ступенем сприйняття країнами тих чи інших аспектів права інших держав. Характерними елементами Європейського Союзу є розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, без яких зараз не обходиться жодна сфера діяльності людини. При цьому змінюється правосвідомість, нормативно-правове регулювання життєдіяльності держави, суспільства та людини, які дають змогу сучасній людині повною мірою усвідомити цінність своїх прав і свобод, кількість яких з урахуванням інформаційних можливостей суспільства збільшується і ускладнюється ступінь захисту, що безпосередньо впливає на правову природу і зміст сучасних видів доказів у провадженні у справах про адміністративні правопорушення.

Аналіз дослідження проблеми. Проблематику адміністративно-юрисдикційної діяльності в умовах впровадження інформаційно-комунікаційних технологій розглядали вчені: О. Андрійко, Ю. Битяк, І. Голосніченко, Є. Додін, С. Єсімов, Р. Калюжний, Л. Коваль, М. Ковалів, В. Колпаков, В. Ортинський, О. Остапенко та ін. Сьогодні в юридичній науці мало комплексних досліджень теоретико-правових засад, сутності та порядку застосування інформаційно-комунікаційних технологій у провадженні у справах про адміністративні правопорушення, зокрема і щодо фактичних даних.

Метою статті є аналіз теоретичних та практичних аспектів використання фактичних даних як складової частини доказів утворених із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій у провадженні у справах про адміністративні правопорушення.

Виклад основного матеріалу. Питання про правову природу та поняття доказу завжди займало важливе місце в теорії доказів, оскільки чітке усвідомлення змістовного аспекту терміна “доказ” виступає необхідною умовою для досягнення істини та прийняття справедливого рішення у провадженні у справах про адміністративні правопорушення, що стає особливо актуальним, враховуючи темпи інформаційного розвитку суспільства.

Як зазначав Є. Додін, носіями інформації виступають не тільки люди і створені ними різноманітні письмові документи, а й інші неживі й одухотворені предмети матеріального світу [1, с. 106]. Матеріальні об'єкти – це такі об'єкти, які мають властивість бути об'єктивною реальністю, існувати поза нашою свідомістю про них, бути як даність.

Існуючи у віртуальній реальності, в глобальній інформаційно-комунікаційній мережі Інтернет і мобільному зв'язку (наприклад, файл, програма, звуковий сигнал тощо), об'єкти мають іншу природу.

На думку С. Єсімова, норми права за природою об'єктивно зберігають інертні основи та відстають від суспільних відносин, які виникають динамічно. Ця якість має безперечну цінність у “традиційних” умовах і формах розвитку суспільства, проте в інформаційну епоху “гальмування” додає невизначеності ситуації, пов'язаної з правовим забезпеченням інформаційних інтересів особистості, суспільства і держави, тому відповідну роль у цьому виконують міжнародні правові акти у питаннях регулювання інформаційної сфери. Їхній вплив на формування правового забезпечення захисту інтересів суб'єктів інформаційних правовідносин в Україні обумовлено адаптацією національного законодавства до вимог законодавства ЄС [2, с. 132].

Сутнісні характеристики інформаційних конфліктів і співвіднесення їх з ознаками юридичного конфлікту обумовлюють необхідність перегляду правової сутності доказів у справах про адміністративні правопорушення та розробки нових змістовних аспектів, які входять до складу вказаної дефініції. Такий підхід відповідає поглядам А. Марущака у контексті пріоритетів розвитку інформаційного права України [3, с. 23].

Сутність інформаційного правопорушення проявляється в тісному зв'язку норм, що передбачають юридичну відповідальність за їх вчинення, з системою дозволів, заборон, обмежень і стимулів, які формують правовий режим в інформаційній сфері [2, с. 131].

Від ступеня такого зв'язку, розглядаючи це питання з позиції А. І. Марущака, залежить не тільки ефективність конструювання складів інформаційних правопорушень, а й вирішення завдань протидії інформаційним правопорушенням, особливо у сучасній ситуації з поширенням порушень цілісності інформаційних систем, розміщенням у загальнодоступному інформаційному середовищі людської діяльності інформації обмеженого використання, що має соціально-шкідливий контент або високий рівень суспільної небезпеки, порушеннями авторського права в мережі Інтернет, що, безумовно, повинно мати відповідним чином законодавчо закріплену доказову базу, яку буде можливо використовувати на захист прав і свобод від посягань в Інтернеті. У сучасній юридичній практиці все частіше трапляються випадки, коли єдиним доказом порушення прав і законних інтересів громадян і (або) правових заборон держави є інформація в мережі Інтернет і мобільного зв'язку.

З розвитком систем розподільної обробки даних, технології мультимедіа, геоінформаційних технологій, хмарних обчислень, 3G-технологій інформація у віртуальному середовищі поширюється швидко та може бути використана для позитивної комунікації та для порушення прав і свобод громадян.

Прикладами таких правопорушень можуть бути: порушення авторських прав на твір (використання та розміщення в мережі Інтернет відеоролика, пісні, наукової статті тощо); незаконне використання товарного знака та порушення законодавства про рекламу в мережі Інтернет (наприклад, спам, просування особистого сайту за рахунок популярності відомих Brands, незаконне використання популярних Record label тощо); розміщення недостовірної інформації про юридичну особу, що ганьбить ділову репутацію; розголошення в мережах загального користування інформації, що є комерційною таємницею; розміщення недостовірної інформації, що принижує честь і гідність фізичних осіб і ображає особистість, trolling; розміщення фотографій і відеороликів, які підтверджують перебування особи в певному місці в певний час; порушення виняткових прав на винахід, корисну модель, промисловий зразок; недостовірна реклама; надсилання з використанням інформаційно-комунікаційних технологій (електронною поштою, SMS, повідомленнях Viber / WhatsApp) повідомлень різного характеру, що підтверджують або спростовують різного роду факти; виявлення суб'єктів українського інформаційного простору, що створені та/або використовуються Росією для ведення інформаційної війни проти України, та унеможливлення їхньої підривної діяльності; проявів інформаційної агресії.

Прогрес високих технологій і розвиток суспільно-правових відносин демонструють правову неврегульованість появи новітніх сфер господарської діяльності та неефективність чинних правових норм. Це відбувається через те, що юридична наука не встигає своєчасно осмислити та регулювати нові види правовідносин, обумовлені щораз більшим розвитком сфери інформаційних технологій (англ. Information and Communication Technologies, ICT) і швидким розвитком засобів комунікацій, формувати норми, що дають змогу використовувати нові види доказів у провадженні у справах про адміністративні правопорушення. Цей аспект детально проаналізовано при розгляді Програми інформатизації законотворчого процесу у Верховній Раді України на 2012–2017 роки на Парламентських слуханнях “Законодавче забезпечення розвитку інформаційного суспільства в Україні” (2014 р.), “Реформи у галузі інформаційно-комунікаційних технологій та розвиток інформаційного простору України” (2016 р.).

При цьому прослідковується низький рівень законодавчої бази, яка не передбачає всього різноманіття фактичних даних, які сьогодні отримують державні органи, юридичні особи та громадяни, використовуючи інформаційно-комунікаційні технології. Розширення обсягу фактичних даних сприяє: з одного боку, ускладнення процесу притягнення особи до відповідальності та, відповідно, доведення, оскільки використання особою всієї сукупності передових технологій, спеціальних знань фахівців і експертів, дають змогу уникнути незаконного притягнення до відповідальності та максимально використовувати сучасний правовий потенціал захисту прав і свобод громадян; з іншого боку, забезпечує протидію приватного та публічного інтересу щодо взаємних зловживань.

Тому цілком очевидно, що ефективність і відповідність правових норм чинного законодавства сучасним потребам суспільства та своєчасне законодавче закріплення нових видів правопорушень і доказів дозволило б урівноважити противагу приватного і публічного інтересу та врегулювати пробільні елементи окремих аспектів у провадженні у справах про адміністративні правопорушення.

Актуальність цієї проблематики усвідомлюється в наукових колах (В. Косик, І. Казачук, Н. Клочкова), однак аналіз юридичної літератури показав, що багато вчених цікавляться проблемами доказів в інших галузях права, а розгляду сучасних проблемних аспектів доказів саме в провадженні у справах про адміністративні правопорушення приділяється мало уваги [4; 5, с. 2; 6].

Досліджуючи докази та доказування в судових процесах різних галузей процесуального права та можливості уніфікації, М. Курило зазначає, що підходи до визначення понять доказів та доказування, їх суб'єктів, процесу доказування в усіх процесуальних галузях права є ідентичними. Доказування є міжгалузевим інститутом, який існує в межах усіх процесуальних галузей права. Особливості доказового процесу збігаються в усіх процесуальних деталях та усіх процесуальних галузях права [7, с. 125].

Стаття 57 “Докази” Цивільно-процесуального кодексу України говорить: “Доказами є будь-які фактичні дані, на підставі яких суд встановлює наявність або відсутність обставин, що обґрунтовують вимоги і заперечення сторін, та інших обставин, які мають значення для вирішення справи. Ці дані встановлюються на підставі пояснень сторін, третіх осіб, їхніх представників, допитаних як свідків, показань свідків, письмових доказів, речових доказів, зокрема звуко- і відеозаписів, висновків експертів”.

Стаття 69 “Поняття доказів” Кодексу адміністративного судочинства України вказує, що доказами в адміністративному судочинстві є будь-які фактичні дані, на підставі яких суд встановлює наявність або відсутність обставин, що обґрунтовують вимоги і заперечення осіб, які беруть участь у справі, та інші обставини, що мають значення для правильного вирішення справи. Ці дані встановлює суд на підставі пояснень сторін, третіх осіб та їхніх представників, показань свідків, письмових і речових доказів, висновків експертів.

Стаття 84 “Докази” Кримінально-процесуального кодексу України та ст. 32 “Поняття і види доказів” Господарського процесуального кодексу України, ст. 495 “Докази у справі про порушення митних правил” Митного кодексу України визначають докази як будь-які фактичні дані. Але глава 4 Кримінально-процесуального кодексу України не містить всю сукупність сутнісних елементів, притаманних усім доказам, включаючи також і нові, сучасні види.

Не містить перелік усіх видів доказів ст. 495 Митного кодексу України. Хоча це єдиний кодифікований документ, який містить положення про інформаційні технології та інформаційні ресурси у державній митній справі (глава 5), яка включає застосування інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних систем і засобів їх забезпечення (ст. 31), вимоги щодо відповідності національним стандартам інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних систем і засобів їх забезпечення (ст. 32), інформаційні ресурси (ст. 33), інформаційні, телекомунікаційні та інформаційно-телекомунікаційні системи і засоби їх забезпечення, що використовуються суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності (ст. 34).

Стаття 251 КУпАП говорить, що доказами в справі про адміністративне правопорушення, є будь-які фактичні дані. У КУпАП не визначено, що саме слід розуміти під словосполученням “фактичні дані” [8, с. 188].

У науковій літературі є багато думок з цього питання, які умовно можна розділити на три групи.

Перша група включає в себе думки вчених, які вважають фактичні дані фактами об'єктивної дійсності, що існують поза знанням про них осіб, які здійснюють правосуддя в провадженні у справах про адміністративні правопорушення, оскільки “факт” можна визначити в узагальненому вигляді, як об'єктивну реальність, яка має місце незалежно ні від кого.

На думку авторів методичних рекомендацій “Докази в адміністративному процесі”, доказами є отримані у справі факти, які встановлюють наявність головного факту, що має значення для

справи [9, с. 13]. З такими поглядами солідарні автори мультимедійного навчального посібника Національної академії внутрішніх справ, які вважають, що докази – це факти [10].

Такі думки нам здаються не зовсім точними, оскільки сам по собі факт, без вмісту в ньому інформативних відомостей про факт, не має доказової значущості.

У цьому випадку слід погодитися з М. Гапонюк, яка вважає, що не можна плутати поняття факту з поняттям доказу, який являє собою відомості про факт і виключає однакове тлумачення з самим фактом [11].

Представники Верховного Суду України А. Гнатенко та Д. Луспенник оперують поняттям “факт” у значенні доказу у контексті повноважень Апеляційного суду при перегляді рішення суду як теоретичні та практичні спірні питання [12].

Погляди другої групи поділяють вчені, які розуміють під фактичними даними докази, що встановлюють або спростовують обставини, які підлягають доказуванню, а також джерела, з яких суб'єктами доказування отримані такі дані. Зазначений підхід детально проаналізувала О. Остапенко у монографії “Адміністративна деліктологія: соціально-правовий феномен і проблеми розвитку” (1995 р.) [13]. Необхідно зазначити, що докази у справах про адміністративні правопорушення мають подвійне значення. У першому випадку це дані, які розкриваються як юридичні факти, які визначають події правопорушення, винність і невинність особи, а в другому випадку – доказами вважають передбачені законом джерела, які несуть в собі відомості про факти, що мають значення для справи, або які встановлюють ці факти.

Думка третьої групи є найпоширеніша та сприйнята більшістю вчених (В. Авер'янов, Ю. Битяк, П. Голосніченко, Є. Додін, Л. Коваль, О. Кузьменко, В. Колпаков, Т. Камзюк, О. Остапенко та ін.), які вважають, що фактичними даними слід вважати відомості про факти, отримані із законних джерел, а відомостями про факт – інформацію, що забезпечує пізнання факту.

Необхідно зауважити, що співвідношення понять “факту”, “фактичних даних”, “відомостей про факти” та “доказової інформації” розглядав В. Шевченко у 2003 році, а його позиція знайшла відображення у навчальному посібнику “Адміністративна відповідальність”, який вийшов у світ у 2016 році (В. Колпаков, О. Кузьменко і інші) [14].

На наш погляд, такий підхід розкриває правову сутність поняття доказу у провадженні у справах про адміністративні правопорушення, оскільки термін “система” за своїм значенням має застосування до правових об'єктів об'єктивної дійсності, формується з комплексу правових явищ і процесів національного та міжнародного правового характеру, зміст якої складають як взаємозв'язок правових явищ і процесів, так і закономірні зв'язки права з не правовими явищами, що інтерпретуються категоріями юридичної науки, і надають власний регулятивний вплив на навколишнє середовище.

У провадженні у справах про адміністративні правопорушення учасники провадження оперують не самими фактами, а відомостями про них, тобто певною інформацією, що має належну процесуальну форму, оскільки отримані відомості про факти без належного процесуального закріплення не є доказами.

Доцільно навести приклад отримання посадовою особою анонімного повідомлення про вчинення адміністративного правопорушення, в цьому випадку відомості про факт правопорушення є, а самого доказу правопорушення немає. Але коли особа анонімно звернулася до посадової особи, буде встановлено, а його свідчення будуть належним чином запротокольовані, тоді можна буде говорити про доведення в провадженні у справі про адміністративне правопорушення, де відомості про факт пройшли шлях від їх отримання посадовою особою до відповідної процесуальної форми, що надає статус доказу.

Аналіз наукової літератури показує, що сьогодні немає єдиної думки серед учених про сутність фактичних даних, які є доказами, і про джерела їх отримання, способи збирання, але їх об'єднує безпосередній зв'язок понять доказу з фактом і фактичними даними.

В основі поняття фактичних даних лежить інформаційна складова факту, яка повинна бути визначена у належній процесуальній формі, тоді фактичні дані будуть вважати доказом у провадженні у справах про адміністративні правопорушення.

Системний аналіз інформаційних процесів з погляду на співвідношення доказу з фактом і фактичними даними дає змогу представити в формі функціональної моделі, елементи аналізованого співвідношення, що дозволяють виробляти теоретичну інтерпретацію методами аналогії структур, аналогії системних законів, які стосуються одного класу системних утворень.

Тлумачення поняття “фактичні дані” ґрунтуються на значеннях понять, які можна логічно пояснити, використовуючи терміни, які відображені в нормах права, мають аналоги в літературній мові та представлені в якості предмета або елемента. Поняття “факт” може вживатися в значенні явища, яке є дійсним, не вигаданим і події об’єктивно існуючої.

Термін “дані” подібний зі словом “відомості”, має значення повідомлення, яке характеризує даний об’єкт чи суб’єкт, знайомство або обізнаність з чим або ким-небудь. Державний стандарт України ДСТУ 2395-2000 (ISO 5963:1985) термін “дані” визначає як інформацію, оброблену і подану у формалізованому вигляді для подальшої обробки.

Законодавець в КУпАП, оперуючи поняттям “фактичні дані”, має на увазі дані про факти, відомості про факти, які містять інформацію, з чого випливає, що фактичні дані – це об’єктивно існуюча інформація про обставини, які є значущими для провадження у справах про адміністративні правопорушення. Сучасне збільшення обсягу фактичних даних, а також швидкоплинна зміна об’єктивної реальності і активний розвиток інформаційних технологій ще раз підкреслюють інформаційну сутність фактичних даних.

Як слушно зауважив основоположник радянської криміналістики, виходець з Чернігівської області Р. Белкін, при скоєнні правопорушення виникає інформація про нього, яка за певних умов може або набути статусу доказу, або ні [15, с. 129].

Водночас можна говорити про інформацію як про доказ, за визначенням А. Гудими, наявність якої і є основною підставою визнання особи вчинення протиправного діяння, лише в разі її отримання та фіксації відповідно до чинного законодавства [16, с. 108].

У цьому випадку для характеристики інформаційної сутності доказу у провадженні у справах про адміністративні правопорушення доцільно розглянути поняття інформації. Інформація (лат. *Informatio* – “роз’яснення, виклад, обізнаність”) у загальному уявленні це відомості про що-небудь незалежно від форми їх подання. Поняття “інформація”, на думку В. Глушкова, це знання про щось або про когось [17, с. 420]. Розглядаючи поняття “інформація” в юридичній науці та законодавстві, О. Харенко зазначає, що сьогодні не існує єдиного наукового терміна, що визначає поняття інформації оскільки інформація є загальнонауковою категорією і використовується в різних галузях наукового пізнання, для яких є базовою [18, с. 123].

Щодо специфіки провадження у справах про адміністративні правопорушення слід зазначити, що будь-яка інформація може бути покладена в основу поняття “фактичні дані”, наприклад, інформація, отримана з непідтвердженого джерела (засобів масової інформації), але така інформація не має необхідних ознак. Тому фактичні дані як інформація, що враховується в провадженні у справах про адміністративні правопорушення, повинна мати ознаки, визначені процесуальним законодавством: мати доказове значення у справі та бути допустимою та достовірною.

Основним результатом таких поглядів є трансформація загальнонаукового поняття “інформація”, як фактичні дані, відповідно до філософської концепції інформаційного підходу до методології наукового пізнання, у концепцію доказів у адміністративно-деліктному процесі. Розглядаючи праці основоположників сучасної теорії доказів у криміналістиці і адміністративному процесі Р. Белкіна і Є. Додіна, ми не знайшли заперечень щодо застосування інформаційного підходу до дослідження доказів.

Об’єктивно взаємна обумовленість загальнонаукової і філософської концепції щодо інформаційного підходу до інформації як доказу у справах про адміністративні правопорушення характеризується тем, що поняття інформації належить до загальнонаукової категорії, але одночасно має продуктивний філософський зміст. Відповідно, докази у справах про адміністративні правопорушення як фактичні дані можна представити як певну, достовірну, допустиму, яка має значення для справи, володіє певною специфікою, інформацію про обставини, що мають значення для провадження.

Інформація у справах про адміністративні правопорушення поділяється на процесуальну, не процесуальну та іншу інформацію. Критерієм для розмежування процесуальної і не процесуальної інформації вважається характеристика її носія та зміст. Інформація є процесуальною, якщо вона отримана в порядку, встановленому законом (тобто при провадженні процесуальних дій з дотриманням норм, що їх регламентують) та має властивості належності та достовірності.

Оскільки інформація є змістовною частиною фактичних даних, то вони повинні відповідати відповідному їх доказовому статусу правовим вимогам про відносність, допустимість, достовірність і достатність, які в сукупності є критеріями оцінки зібраних і досліджуваних доказів.

Під відносністю доказу доцільно розуміти правові вимоги, спрямовані до змісту доказу, який визначає можливість змісту доказу слугувати засобом для встановлення істини в провадженні.

Під допустимістю доказу слід розуміти його придатність, з погляду законності отримання від джерела, суб'єкта, об'єкта, способу його збирання.

Під достовірністю доказу розуміється відповідність отриманих шляхом збирання, перевірки і оцінки даних, обставин вчиненого правопорушення та інших обставин, які підлягають встановленню в провадженні у справі про адміністративні правопорушення.

Під достатністю доказу розуміється визначення, засноване на внутрішньому переконанні, всієї сукупності допустимих і достовірних відомостей, без яких не є можливим встановлення обставин вчиненого правопорушення відповідно до об'єктивної реальності та обґрунтоване вирішення провадження у справі про адміністративні правопорушення.

Фактичні дані повинні бути оцінені з урахуванням перерахованих вище критеріїв. В інших випадках отримана інформація буде не процесуальною.

Що стосується іншої процесуальної інформації, то йдеться про інформацію, яка не має доказового значення. До такої інформації, наприклад, належать відомості, які суд визнав неприпустимими в якості доказів. Також іншою інформацією є надмірна інформація, яка не повинна бути присутня в провадженні у справі про адміністративне правопорушення. Основним завданням посадової особи, судді має бути перешкодження використанню надлишкової інформації, яка може вплинути на одне з основних якостей провадження у справі про адміністративні правопорушення – його оперативність.

Змістовою складовою поняття “фактичних даних” є достовірна, допустима, що має доказове значення інформація в провадженні, яку можна визначити як доказову інформацію у справі про адміністративне правопорушення. Способом вираження доказової інформації у справі про адміністративне правопорушення буде процесуально оформлений документ, що має значення для провадження [6, с. 71].

Узагальнюючи, доцільно зазначити, що доказами у провадженні у справі про адміністративне правопорушення є фактичні дані, які містять доказову інформацію, що має значення для справи, яка підлягає відповідному процесуальному оформленню. Інформаційна сутність поняття доказу зумовлена тим, що доказова інформація повною мірою впливає на їхній обсяг, оскільки збільшення обсягу фактичних даних обумовлено швидким зростанням кількості і самої інформації, і її джерел.

Ситуація, що склалася, своєю чергою, змушує звертати увагу на джерела інформації, цінність яких зростає, з'являються нові види інформації, які щодня удосконалюються.

З позиції філософії інформаційного підходу, ріст різноманіття систем, що розвиваються, обмежено тільки логічно допустимою комбінацією елементів системи в структурах, що розвиваються, і взаємозв'язків між ними. Дійсне різноманіття менш потенційно можливе, воно зумовлено реально допустимою складністю системи й обмежене граничною складністю системи та механізмами селекції цінних для неї складових. Необхідне різноманіття обумовлене мінімально потрібною (для самозбереження) складністю системи та обмежується гомеостатичним законом необхідного різноманіття У. Р. Ешбі, але не може бути менше різноманіття існуючих у правовій системі системи доказів [19, с. 212].

Суспільство України є інформаційним. Органи державної влади користуються сучасними новачками: взаємодіють з організаціями, громадянами через Інтернет; користуються електронними документами; створено електронний уряд, де весь документообіг здійснюється в електронній формі.

Не можна заперечувати, що існуюча інформаційна реальність з плином часу змінюється, за нею змінюються фактичні дані. У цьому контексті видається, що якщо нові фактичні дані не врегульовані законом, то це не означає їхню відсутність в інформаційній реальності. Фактичні дані існують незалежно від їх правової регламентації. У філософському аспекті зміни різноманіття системи супроводжується змінами (генерацією або розсіюванням) її внутрішньої інформації, при цьому генерація здійснюється відповідно до закладеної в систему програми в процесі освоєння системою придбаного різноманіття в формі його декодування у внутрішні цінніші інформаційні коди. Програма працює згідно із принципами програми збереження та програмного управління. Загальна проблема зв'язку як процесу встановлення розуміння джерела споживачем інформації має герменевтичний характер. Часткова проблема зв'язку – розпізнання прихованої інформації (особливо важливо для інтелектуальних систем і передусім для людини) вирішується на базі методів виділення інформації, що реалізують принцип ефективного пізнання: суб'єкт повинен моделювати об'єкт для його пізнання.

Вказане передбачає законодавче закріплення нових видів доказів у провадженні у справах про адміністративні правопорушення так, як відсутність законодавчого закріплення може спричинити безкарність правопорушників у тих сферах суспільних відносин, де можуть бути порушені права і свободи людини та громадянина.

Через відсутність законодавчого закріплення нових видів доказів, вони не можуть бути на законних підставах прийняті судом як докази та можуть бути не враховані у провадженні у справах про адміністративні правопорушення, оскільки єдиного порядку їх залучення до справи й оцінки поки нема в нормативно-правових актах.

На наш погляд, для здійснення правосуддя такий підхід неприйнятний, оскільки вилучення з доказової бази нових видів фактичних даних на підставі, що вони не містяться в законі, не є правильним.

В інформаційній взаємодії має місце закон збереження інформації, згідно з яким сума кількості зовнішньої (наявної) інформації та дефіциту інформації (не наявної частини внутрішньої інформації) постійна і дорівнює кількісній мірі сумісної внутрішньої інформації суб'єкта й об'єкта (системи та середовища). При цьому зовнішня інформація передається від середовища відкритої системи в кількості не більш потенційних можливостей системи щодо засвоєння інформації. Різні системи отримують кількісно різну зовнішню інформацію від середовища навіть у загальному інформаційному процесі.

Будь-яка зовнішня інформація кінцева, що в гносеологічному аспекті визначає відносність будь-якої предметної істини як продукту кінцевого в часі та просторі акта пізнання. Суб'єкт діє на об'єкт з метою його пізнання, інформаційно взаємодіє з об'єктом, не тільки приймаючи від нього (про нього) інформацію, але й передаючи об'єкту (навіть усупереч своїй “волі”) інформацію про себе в тій самій кількості. Тому всі об'єкти всесвіту інформаційно взаємозалежні, відкриті, поділ їх на об'єкти та суб'єкти будь-якого інформаційного процесу умовні. Кількісна симетрія взаємної інформації, втім, сумісна з відповідною семантичною, аксіологічною, телеологічною і інформаційною асиметрією суб'єкта й об'єкта.

Висновки. Відправними точками при визначенні правової природи доказів у праві про адміністративне правопорушення як теоретико-правової категорії є аналіз складових її елементів і розуміння загальних зв'язків між цими елементами. Для найпродуктивнішого дослідження доказу у справі про адміністративне правопорушення необхідно розрізняти формальну та змістову складові. Формальний бік теоретико-правової категорії, що розглядається, складається з нормативного аспекту (права, взагалі нормативна структура суспільства, виражена позитивно) та інституційного аспекту (правова регламентація процедур правотворчості та право реалізації). Змістовий бік – аксіологічний аспект (правова культура, праворозуміння, правосвідомість, правовий менталітет тощо) і історичний (генезис системи доказів в адміністративному процесі).

1. Додин Е. В. Доказательства в административном процессе / Е. В. Додин. – М.: Юридическая литература, 1973. – 192 с. 2. Єсімов С. С. Юридична природа адміністративних

правопорушень у інформаційній сфері / С. С. Єсімов // *Наук. вісник Львів. держ. ун-т внутр. справ. Серія юридична.* – 2014. – № 4. – С. 128–136. 3. Марущак А. І. Пріоритети розвитку інформаційного права України / А. І. Марущак // *Інформація і право.* – 2011. – 1 (1). – С. 20–24. 4. Косик В. В. Докази у справах про адміністративні правопорушення та адміністративного судочинства: деякі проблеми реалізації / В. В. Косик // *Право і безпека.* – 2012. – № 5 (47). – С. 83–87. 5. Казачук І. В. Докази і доказування у адміністративно-деліктному процесі: автореф. дис. канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 “Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право” / І. В. Казачук. – К., 2015. – 22 с. 6. Клочкова Н. В. Документ як джерело доказів у адміністративному судочинстві: дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 / Наталія Вікторівна Клочкова. – К., 2016. – 209 с. 7. Курило М. П. Докази та доказування в судових процесах різних галузей процесуального права: можливості уніфікації / М. П. Курило // *Бюлетень Міністерства юстиції України.* – 2013. – № 12. – С. 119–125. 8. Адміністративна діяльність органів внутрішніх справ. Загальна частина: навч. посіб. / В. В. Серета, М. П. Гурковський, М. В. Ковалів, Ю. С. Назар та ін.; за заг. ред. В. В. Середи. – Львів: ЛьвДУВС, 2015. – 512 с. 9. Докази в адміністративному процесі. Методичні рекомендації. – Одеса: Головне територіальне управління юстиції в Одеській області, 2015. – 14 с. 10. *Поняття та особливості доказування в адміністративно-юрисдикційній діяльності органів внутрішніх справ / Мультимедійний навчальний посібник НАВС.* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.naiuu.kiev.ua/books/admin_prostypki/Files/L2/L2_1.htm 11. Гапонюк М. Третє око або відеозапис як засіб доказування / М. Гапонюк // *Юридична газета online.* 21 березня 2016. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://yur-gazeta.com/publications/practice/kriminalne-pravo-ta-proces/trete-ok-abo-videozapis-yak-zasib-dokazuvannya.html> 12. Повноваження апеляційного суду при перегляді рішення суду: теоретичні та практичні спірні питання / А. В. Гнатенко, Д. Д. Луспенник // *Верховний Суд України. Інформаційний сервер.* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.scourt.gov.ua/clients/vs.nsf/3adf2d0e52f68d76c2256c080037bac9/f7d1e44d8cd0ca46c22577050036bd0f?OpenDocument> 13. Остапенко О. І. Адміністративна деліктологія: соціально-правовий феномен і проблеми розвитку / О. І. Остапенко. – Львів: Ін-т внутр. справ при Укр. акад. внутр. справ, 1995. – 312 с. 14. Адміністративна відповідальність : курс лекцій / [Колпаков В. К. і ін. ; за ред. О. В. Кузьменко]. – К.: Юрінком Інтер, 2016. – 567 с. 15. Белкин Р. С. Курс криминалистики: общая теория криминалистики. В 3 т. – Т.1 / Р. С. Белкин – М.: Юрист, 1997. – 408 с. 16. Гудима А. Про правову допомогу адвоката в адміністративно-деліктному процесі: зарубіжний досвід / А. Гудима // *Visegrad journal on human rights. Vedecky casopis fakulty prava Paneuropskej vysokej skoly.* – 2016. – № 1 / 2. – С. 107–112. 17. Глушков В. Б. Інформація / В. Б. Глушков // *Українська радянська енциклопедія.* – 2-ге вид. – К.: Вид-во УРЕ, 1979. – С. 420. 18. Харченко О. В. Поняття “інформація” в юридичній науці та законодавстві України / О. В. Харченко // *Часопис Київського ун-ту права.* – 2014. – № 3. – С. 123 19. У. Росс Эшби. Введение в кибернетику / У. Росс Эшби ; пер. з англ. Д. Г. Лахути; ред. В. А. Успенский. – Изд. 3-е, стер. – М.: URSS, 2006. – 432 с.

REFERENCES

1. Dodin E. V. *Dokazatel'stva v administrativnom protsesse [Dokazatel'stva v administrativnom protsesse]* / E. V. Dodin. Moscow: Yuridicheskaya literatura Publ, 1973. 192 p. 2. Yesimov S. S. *Yurydychna pryroda administratyvnykh pravoporushen' u informatsiyui sferi [Yurydychna pryroda administratyvnykh pravoporushen u informatsiyui sferi]* / S. S. Yesimov // *Nauk. visnyk L'viv. derzh. un-t vnutr. sprav. Seriya yurydychna.* 2014. Vol. 4. pp. 128–136. 3. Marushchak A. I. *Priorytety rozvytku informatsiynoho prava Ukrayiny [Priorytety rozvytku informatsiynoho prava Ukrayiny]* / A. I. Marushchak // *Informatsiya i pravo.* 2011. Vol.1 (1). pp. 20–24. 4. Kosyk V. V. *Dokazy u spravakh pro administratyvni pravoporushennya ta administratyvnoho sudochynstva: deyaki problemy realizatsiyi [Dokazy u spravakh pro administratyvni pravoporushennya ta administratyvnoho sudochynstva deyaki problemy realizatsiyi]* / V. V. Kosyk // *Pravo i bezpeka.* 2012. Vol. 5 (47). pp. 83–87 5. Kazachuk I. V. *Dokazy i dokazuvannya u administratyvno-deliktному protsesi: avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk: spets. 12.00.07 “Administratyvne pravo i protses; finansove pravo; informatsiyne pravo [Dokazy i dokazuvannya*

u administratyvno-deliktnomu protsesi: avtoref. dys. kand. yuryd. nauk: spets.12.00.07 Administratyvne pravo i protses; finansove pravo; nformatsiynepravo) / I. V. Kazachuk. Kiev, 2015. 22 p. 6. Klochkova N. V. Dokument yak dzherelo dokaziv u administratyvnomu sudochynstvi: dys. ... kand. yuryd. nauk: spets. 12.00.07 [Dokument yak dzherelo dokaziv u administratyvnomu sudochynstvi dys. kand. yuryd. Nauk spets.12.00.07]/ Nataliya Viktorivna Klochkova. Kiev, 2016. 209 p. 7. Kurylo M. P. Dokazy ta dokazuvannya v sudovykh protsesakh riznykh haluzey protsesual'noho prava: mozhylyvosti unifikatsiyi [Dokazy ta dokazuvannya v sudovykh protsesakh riznykh haluzey protsesual'noho prava mozhylyvosti unifikatsiyi] / M. P. Kurylo // Byuleten' Ministerstva yustytisyi Ukrainy. 2013. Vol. 12. pp. 119–125.

8. Administratyvna diyal'nist' orhaniv vnutrishnikh sprav. Zahal'na chastyna: navch. posib. [Administratyvna diyal'nist' orhaniv vnutrishnikh sprav. Zahal'na chastyna nachposib] / V. V. Sereda, M. P. Hurkovs'kyy, M. V. Kovaliv, Yu. S. Nazar ta in.; Za zah. red. V. V. Seredy. L'viv: L'vDUVS Publ, 2015. 512 p.

9. Dokazy v administratyvnomu protsesi. Metodychni rekomendatsiyi. [Dokazy v administratyvnomu protsesi. Metodychni rekomendatsiyi] Odesa: Holovne terytorial'ne upravlinnya yustytisyi v Odes'kiy oblasti Publ, 2015. 14 p.

10. Ponyattya ta osoblyvosti dokazuvannya v administratyvno-yurysdyktsiyiniy diyal'nosti orhaniv vnutrishnikh sprav [Ponyattya ta osoblyvosti dokazuvannya v administratyvno yurysdyktsiyiniy diyal'nosti orhaniv vnutrishnikh sprav] / Mul'tymediynyy navchal'nyy posibnyk NAVS. Available at: http://www.naiiau.kiev.ua/books/admin_prostypku/Files/L2/L2_1.htm

11. Haponyuk M. Tretye oko abo videozapys yak zasib dokazuvannya / M. Haponyuk [Tretye oko abo videozapys yak zasib dokazuvannya] / M. Haponyuk // Yurydychna hazeta online. 21 bereznya 2016.: Available at: <http://yur-gazeta.com/publications/practice/kriminalne-pravo-ta-proces/trete-oko-abo-videozapis-yak-zasib-dokazuvannya.html>

12. Povnovazhennya apelyatsiyynoho sudu pry perehlyadi rishennya sudu: teoretychni ta praktychni spirni pytannya [Povnovazhennya apelyatsiyynoho sudu pry perehlyadi rishennya sudu teoretychni ta praktychni spirni pytannya] / A. V. Hnatenko, D. D. Luspenyk // Verkhovnyy Sud Ukrainy. Informatsiyyny server. Available at: <http://www.scourt.gov.ua/clients/vs.nsf/3adf2d0e52f68d76c2256c080037bac9f7d1e44d8cd0ca46c22577050036bd0f?OpenDocument>

13. Ostapenko O. I. Administratyvna deliktolohiya: sotsial'no-pravovyy fenomen i problemy rozvytku [Administratyvna deliktolohiya sotsial'no-pravovyy fenomen i problemy rozvytku] / O. I. Ostapenko. L'viv: In-t vnutr. sprav pry Ukr. akad. vnutr. Sprav Publ, 1995. 312 p.

14. Administratyvna vidpovidal'nist': kurs lektsiy [Administratyvna vidpovidal'nist' kurslektsiy] / [Kolpakov V. K. i in. ; za red. O. V. Kuz'menko]. Kiev: Yurinkom Inter Publ, 2016. 567 p.

15. Belkin R. S. Kurs kriminalistiki: obshchaya teoriya kriminalistiki. [Kurs kriminalistiki obshchaya teoriya kriminalistiki] V 3 t.; T.1 / R. S. Belkin. Moscow Yurist, 1997. 408 p.

16. Hudyma A. Pro pravovu dopomohu advokata v administratyvno-deliktnomu protsesi: zarubizhnyy dosvid [Pro pravo v dopomohu advokata v administratyvno deliktnomu protsesi: zarubizhnyy dosvid] / A. Hudyma // Visegrad journal on human rights. Vedecky casopis fakulty prava Paneuropskej vysokej školy. 2016. Vol. 1 / 2. pp. 107–112.

17. Hlushkov V. B. Informatsiya [Informatsiya] / V. B. Hlushkov // Ukrayins'ka radyans'ka entsyklopediya. 2-he vyd. Kiev: Vyd-vo URE, 1979. pp. 420.

18. Kharenko O. V. Ponyattya "informatsiya" v yurydychniy nautsi ta zakonodavstvi Ukrainy [Ponyattya informatsiyavyurydychni ynautsita zakonodavstvi Ukrainy] / O. V. Kharchenko // Chasopys Kyiv's'koho un-tu prava. 2014. Vol. 3. pp. 123/19.

U. Ross Eshbi. Vvedenie v kibernetiku [Vvedenie v kibernetiku] / U. Ross Eshbi // Per. z angl. D. G. Lakhuti; red. V. A. Uspenskii. Izd. 3-e, ster. Moscow: URSS Publ, 2006. 432 p.